

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

13893

Aşağıdaki sorularımın, **Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ceylan AKÇA CUPOLO

Diyarbakır Milletvekili

“Diyarbakır Telgrafhanesi”, 1900’lerin başında posta nezareti ile telgraf nezaretinin birleştirilmesinden sonra Suriçi Balıkçılarbaşı’ndaki yapıya taşınır. Posta ve Telgraf Teşkilatı’nın (PTT) oraya taşınmasından evvel “İpek Böcekçiliği Koza Borsa Merkezi” olarak kullanılan söz konusu yapı; kentin her biri ikonik tarihi-kültürel varlıkları olan camiler, kiliseler ve sinagogla çevrilidir. Asırlara tanıklık eden yapı, geçen yıla kadar bütün kent halkının, eski-yeni kuşağın yolunun kesiştiği adeta bir kavşakta konumlanmıştı.

2015 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Dünya Miras Listesi’ne eklenen Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Alanı; İçkale’yi, Amida Höyüğü’nü, 5,8 kilometre uzunluğundaki şehir surlarını, kuleleri, kapıları, payandaları ve 63 yazıtı, Hevsel Bahçeleri’ni, Anzele su kaynağını, On Gözlü Köprü’yü ve en nihayetinde eski PTT binasını da içermektedir. Bahse konu PTT binası; tescilde 340 metrekairelik “Kargir postane binası”, “korunması gereken taşınmaz tabiat kültür varlığı”, “1. derecede korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı ve iki masura hamravat suyu” ifadeleriyle 9.12.1997 tarihinde Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü mülkiyetiyle tapu kayıtlarında yer almaktadır.

Hatırlanacağı üzere 2023 yılında UNESCO Dünya Miras Merkezi ve danışma organı olan Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) tarafından yapılan ziyaretin akabinde; kültürel miras bölgesinin “bütünlüğünün, kültürel öneminin ve tarihi kentsel dokusunun tehlike altında olduğu” tespitinin yer aldığı bir rapor hazırlanmış, bölgedeki yönetim sistemi ve planlama standartlarına mugayir yürütülen faaliyetlerin bu tehlide yol açtığı ifade edilmiştir. Nitekim 2016 yılında Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültürel Miras Daire Başkanlığı ve Alan Yönetim Şube Müdürlüğü kayyım yönetimi tarafından lağvedilmiş; alan yönetimi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’na devredilmiş ve alanın kültür mirası statüsünden ise Kültür ve Turizm Bakanlığı sorumlu tutulmuştur. Böylesi bir çok-başlılık içinde, World Heritage Watch (Dünya Mirası İzleme Örgütü) ile ICOMOS tavsiye ve prosedürlerine aykırı olarak tamamen kişisel-politik çıkarlar doğrultusunda alınan karar ve uygulamalara bir yenisi daha eklenmiştir. Basına yansıyan bilgilere göre; Suriçin’de yakın günlerde kapısına kilit vurulan Balıkçılarbaşı’ndaki eski PTT binası için kafe yapılmak üzere birilerine ve/veya yine kültürel miras alanıyla tamamen ilgisiz bir kuruma devredildiği iddia edilmektedir.

Dördüncü yüzyıldan günümüze kadar kesintisiz şekilde sayısız medeniyete ev sahipliği yapan ve önemli bir merkez ile bölgesel başkent olan bu kültürel miras alanının; kentsel doku ve bütünlüğünün, tarihsel hafıza işlevinin ve kültür varlığı statüsünün kişisel-ekonomik-politik motivasyonlara alet edilmesi toplum vicdanını yaralamaktadır. İddiaların; 1983 yılında tarafı olunan Dünya Miras Sözleşmesinin kararlarına ve World Heritage Watch (Dünya Mirası İzleme Örgütü) tavsiyelerine de aykırı olduğunun altı çizilmelidir.

Bu bağlamda:

1. UNESCO Dünya Mirası Sözleşmesine göre *insanlık için üstün evrensel değere sahip olan ve bu nedenle gelecek nesillerin takdir etmesi, yararlanması için korunması gerektiğine karar verilen* miras varlıklarından olan eski PTT binası hakkındaki iddialar doğru mudur? Kullanım/yararlandırma hakkı; hangi amaçlarla, kime devredilmiştir?
2. Dünya Miras Sözleşmesi'nin 172. Maddesine göre alanın üstün evrensel değerini etkileme potansiyeli olabilecek herhangi bir müdahalenin önceden UNESCO'ya bildirilmesi ve miras etki değerlendirme sürecinin yürütülmesi gerektiğinden hareketle; tescilli kültürel miras varlıklarının devirlerinde söz konusu prosedür işletilmekte midir? Eski PTT binasının kullanım hakkı kafe olarak kullanılmak üzere devredilmiş ise 172. madde kapsamında neler yapılmıştır?